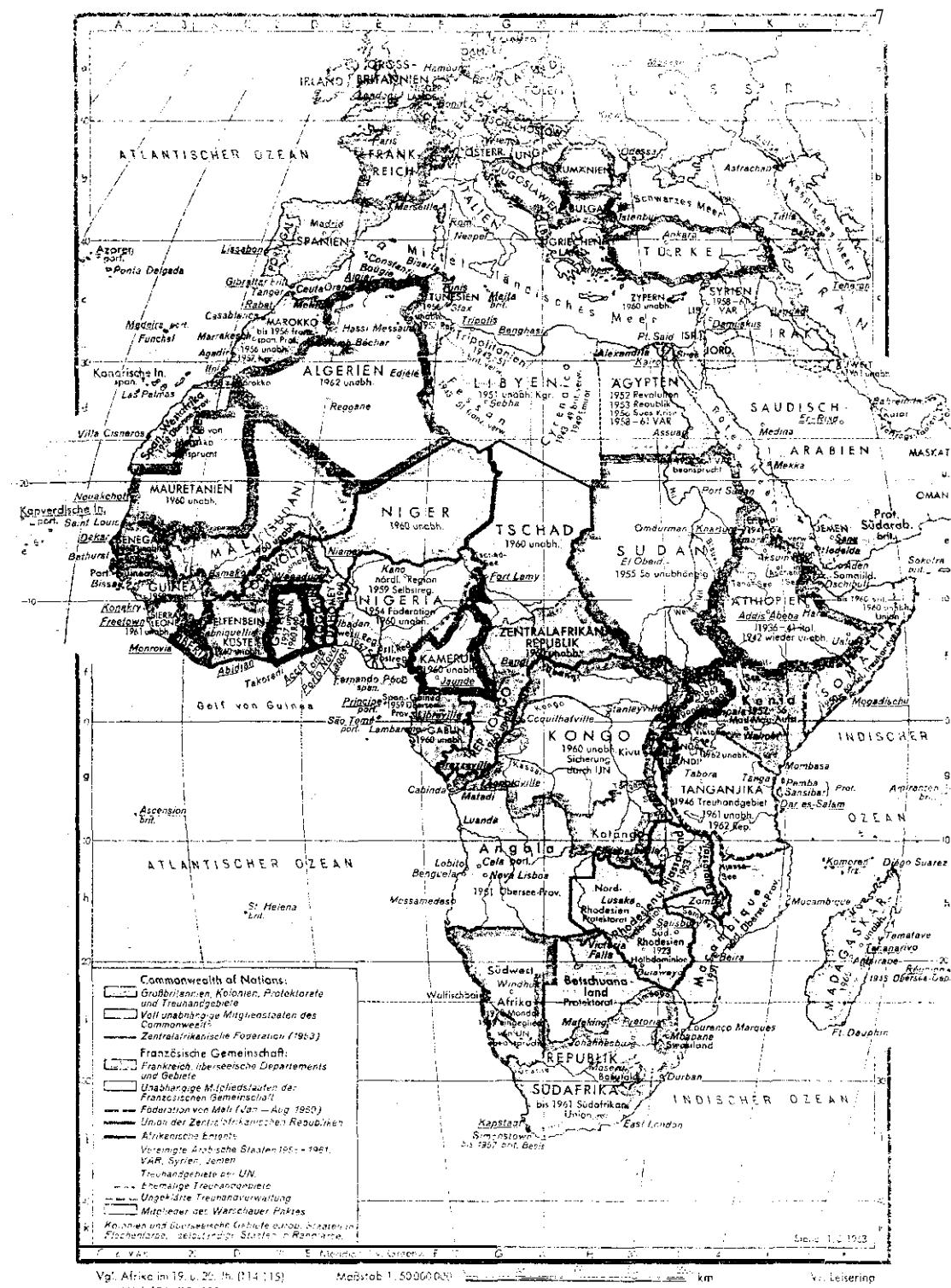

ตอนที่ 1
ประวัติศาสตร์แอฟริกา

ดร. ชัยวัฒน์ ดาวรชานสาร

บทที่ 1

แอฟริกาและการรุกรานของชาวต่างทวีป

ประเมินผลก่อนการเรียนบทที่ 1

ท่านมีความรู้เรื่องต่อไปนี้อย่างไร

1. สภาพภูมิศาสตร์ ประชารัฐ ภาษาและความเป็นอยู่ของชาวแอฟริกัน
2. สาเหตุที่ทำให้ชาวต่างทวีปต้องการรุกรานแอฟริกา
3. ทำไมชาวต่างทวีปจึงยึดครองแอฟริกา

เค้าโครงเรื่อง

1. ลักษณะทั่วไปของแอฟริกา ประชารัฐและภาษา
 - 1.1 สภาพภูมิศาสตร์
 - 1.2 ประชารัฐ
 - 1.3 ภาษา
2. การเผยแพร่วัฒนธรรมและการรุกรานของชาวต่างทวีปเข้าไปในแอฟริกา
 - 2.1 การเผยแพร่วัฒนธรรมของพวกล้อสตานเข้าไปในทวีปแอฟริกา
 - 2.2 การผูกขาดเส้นทางการค้าของพวกล้อหรับ
 - 2.3 การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการพาณิชย์ระหว่างชาวยุโรปและชาวน้ำหอม
 - 2.4 การผูกขาดเส้นทางการค้าและเผยแพร่คริสตศาสนา
 - 2.5 การยึดครองดินแดนบริเวณชายฝั่งทะเลของทวีปแอฟริกา
 - 2.6 การสร้างเมืองอาบานิคุมของชาวยุโรปตามชายฝั่งของทวีปแอฟริกา
 - 2.7 การล่าอาบานิคุมเข้าไปภายในทวีปแอฟริกา
 - 2.8 กำเนิดพวกลัวร์
 - 2.9 อังกฤษรุกรานพวกลัวร์
3. การครอบครองแอฟริกาของชาวต่างทวีป
 - 3.1 การครอบครองแอฟริกาตะวันตกของชาวยุโรป
 - 3.2 การครอบครองแอฟริกาใต้และแอฟริกากลางของชาวยุโรป

- 3.3 การตอบคրองและเรียกตัวนักลงทุนของชาวบุรีรัมย์
 3.4 การทราบครรชนและบริการตัวบันตอนออกของชาวอาหาร
 3.5 การแปลงเปลี่ยนสินค้าระหว่างชาวอาหารและชาวเมืองในที่ป่าและพืชผลในที่ป่า
 3.6 ความพยายามของชาวอาหารในการผู้จากัดการค้าและสร้างอิทธิพลในที่ป่าและพืชผล

สาระสำคัญ

- เมื่อพูดถึงเรื่องการค้าคนส่วนใหญ่ได้ยกเทบจะไม่รู้ว่าและบริการต้องอยู่ที่ไหนบ้าง
ของและบริการนี้เป็นฐานความเป็นอยู่และวัฒนธรรมอย่างไร แต่บริการนี้ต้องอยู่ที่ชาวบุรีรัมย์
2. ชาวอาหารเด็จของการเพยเพร่และน้ำนมอิสلامเข้าไปในที่ป่า โดยการเดินทาง
ผ่านการเดินทางและบริการ บริเวณภาคเหนือของและบริการเจ้มจอกอย่างมากต่อที่พืชผลของชาว
อาหาร ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและพืชฐานการเกษตรและน้ำนม ปลายคริสตศตวรรษ
ที่ 16 ชาวบุรีรัมย์ต้องการทำลายอิทธิพลของชาวอาหาร ชาวบุรีรัมย์สุกรานและเผยแพร่
วัฒนธรรมของพวคจนที่ไว้ในที่ป่าและบริการ

- ปลายคริสตศตวรรษที่ 19 เมื่อชาวบุรีรัมย์ต้องการซื้อเครื่องของบริการที่หัวป่าไว้ภัย
ใต้อิทธิพลของพวกตน ชาวบุรีรัมย์นองจากจะต้องต่อสู้กับชาวเมืองบริการนี้แล้ว ชาวบุรีรัมย์
ต้องต่อสู้กับชาวอาหารอีกด้วย ในขณะที่ชาวบุรีรัมย์มาจัดการดัดแปลงต่อสู้กับชาวอาหาร ชาว
บุรีรัมย์ชาติดีและให้ความช่วยเหลือแก่ชาวอาหาร

จุดประสงค์การเรียนรู้

หลังจากอ่านบทที่ 1 แล้ว มีศึกษาสามารถ

- อธิบายและหาเหตุผลว่าด้วยความเป็นอยู่และสังคมน้ำนมของชาวบุรีรัมย์ได้
อย่างไร ด้วยวิธีการต่อๆ กันๆ ที่ชาวอาหารที่ป่าในที่ป่าและพืชผลของชาวบุรีรัมย์
นำอุปกรณ์หัตถกรรมและพริกน้ำด้วย
- อธิบายและตั้งค่าความต่างๆ ที่ชาวอาหารที่ป่าในที่ป่าและพืชผลของชาวบุรีรัมย์
นำอุปกรณ์หัตถกรรมและพริกน้ำด้วย

ความนำ

ในอดีตแอฟริกาเคยเป็นทวีปที่มีความเจริญรุ่งเรือง ดินแดนทางเหนือของทวีปหมายถึงดินแดนที่อยู่ระหว่างทะเลเมดิเตอร์เรเนียน (Mediterranean) และทะเลราย撒哈拉 (Sahara) เป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ จึงมีประชาชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ดินแดนดังกล่าวมีภูมิประเทศหลากหลายและตอบอยู่ภายใต้การปกครองของชนชาติต่างๆ ตามกาลเวลาที่ชนชาติต่างๆ เหล่านั้นมีอำนาจยึดครอง ดินแดนทางเหนือของแอฟริกาจึงมีความเจริญต่อเนื่องกันมาภายใต้อิทธิพลของชนชาติต่างๆ ผลดีเปลี่ยนกันมาจนถึงปัจจุบันนี้ ส่วนดินแดนของทวีปแอฟริกาที่อยู่ใต้ทะเลราย撒หาราลีปปานสุดแหลมของทวีปก็เคยเป็นดินแดนที่มีความเจริญมาก่อน ดินแดนเหล่านี้อยู่ภายใต้การปกครองของชาวพื้นเมืองดังเดิมผ่านต่อต่างๆ ซึ่งมีผู้คนล้า ชาวพื้นเมืองผ่านต่อต่างๆ เหล่านี้ได้ปกครองบ้านเมืองของตนให้เจริญรุ่งเรือง จนถึงรวมปลายนคริสตศตวรรษที่ 6 ความแห้งแล้งซึ่งเริ่มจากทะเลราย撒หาราได้แพร่ขยายลึกเข้าไปภายในทวีปอย่างรวดเร็ว ทำให้บ้านเมืองที่เคยเจริญรุ่งเรืองประสบความวินาศบ่อยยับ ประชาชนที่รอดตายต่อไปจึงต้องพยายามจัดการจ่ายไปอยู่ตามลุ่มแม่น้ำใหญ่ๆ ทะเลสาบหรือไม่ก็อยู่ตามขอบของทวีปซึ่งมีทะเลล้อมรอบ

1. ลักษณะทั่วไปของแอฟริกา ประชารัฐและภาษา

1.1 สภาพภูมิศาสตร์

แอฟริกามีพื้นที่ 30,313,000 ตารางกิโลเมตร เป็นทวีปที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองของโลก รองจากทวีปเอเชีย แอฟริกามีขนาดใหญ่กว่าทวีปออสเตรเลียถึงเสี้ยวเท่า 遑กลางของทวีปแอฟริกาตั้งอยู่ตรงเส้นศูนย์สูตรของโลกพอดี แล้วแผ่นเนื้อที่ขึ้นไปทางเหนือและลงไปทางใต้ประมาณข้างละ 35° เหนือ-ใต้ จึงทำให้แอฟริกามีอุณหภูมิที่ร้อนถึงร้อนมาก ภูมิศาสตร์ของแอฟริกาประกอบด้วยเทือกเขาสูงเป็นจำนวนมาก เนินเขา ที่ราบและทุ่งหญ้า เทือกเขาเหล่านั้นตั้งกระจายอยู่ในภาคเหนือ ตรงกลางของทวีปและบริเวณภาคตะวันออกเฉียงใต้ ภูเขาที่สูงที่สุดของแอฟริกาชื่อ คีร์มานเจโร (Kilimanjaro) ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นบริเวณที่ราบสูง ยอดเขาสูงๆ ของแอฟริกาจะปกคลุมไปด้วยหิมะเป็นเวลาปีละหลายๆ เดือน ในขณะที่ตรงเชิงเขามีอากาศร้อน แม่น้ำที่สำคัญของแอฟริกาคือแม่น้ำคองโก (Congo) ซึ่งตั้งอยู่ทางภาคตะวันตกของทวีป แม่น้ำไนล์ (Nile) ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออก ทั้งสองสายน้ำนี้ตัดอยู่ในระดับแม่น้ำที่ยาวมากของโลก และแม่น้ำโอเรนจ์ (Orange) ตั้งอยู่ทางใต้ แอฟริกามีทุ่นเข้าที่ลึกมากเป็นจำนวนมาก มีทะเลสาบที่ใหญ่ติดระดับโลกหลายแห่ง ที่ดินส่วนใหญ่ของแอฟริกาเป็นที่ราบ (ทุ่งหญ้า) ทำให้แอฟริกาได้ชื่อว่า เป็นทวีปที่มีทุ่งหญ้าที่กว้างและใหญ่ที่สุดของโลก บริเวณทิศตะวันออกและทิศใต้ของทวีปเป็นทุ่งหญ้าที่ราบสูง ซึ่งสูงกว่า 1,500 เมตรเหนือระดับ

น้ำทะเล (ประมาณ 5,000 ฟิต) บริเวณฝั่งทะเลทางภาคตะวันออกและภาคใต้ ส่วนใหญ่เป็นชะง่อนหินและหน้าผาสูงซึ่งที่ยื่นออกไปในทะเล ทำให้ทะเลบริเวณดังกล่าวไม่มีหาดทราย จึงทำให้ขาดแคลนท่าเรือ อย่างไรก็ตาม บริเวณภาคเหนือของทวีปที่ติดกับทะเลเมดิเตอร์เรเนียน (Mediterranien) และบริเวณด้านตะวันตกของทวีปก็พожะมีท่าเรือด้วย อยู่บ้าง แต่ก็ไม่นากนัก ที่ดินบริเวณค่อนไปทางเหนือของทวีป เป็นที่ตั้งของทะเลราย撒哈拉 (Sahara) ซึ่งเป็นทะเลทรายที่ใหญ่ที่สุดของโลก ทะเลราย撒หารานี้ มีเทือกเขาสูงลึ่งสองเทือกทอดยาวขวางการจราจรและการคมนาคมระหว่างประชากรทางเหนือของทวีป (บริเวณที่ดินที่ติดอยู่กับแมเดิร์เรเนียน) กับประชากรที่อาศัยอยู่ในที่ดินส่วนใหญ่ของทวีปที่อยู่ดัดจากทะเลราย撒หาราลงไปทางใต้ ยอดเขาสูงของเทือกเขายังสองนี้ ปกคลุมด้วยพืชไม้เป็นเวลาปีละหลายเดือน

1.2 ประชากร

ชาวพื้นเมืองดังเดิมของแอฟริกามีหลายเผ่าพันธุ์ ล้วนแต่เป็นพวกผิวคล้ำเรียกรวมๆ กันว่าแอฟริกาดำ อาศัยกระจาดอยู่ทั่วทวีป บริเวณตอนกลางของทวีป ซึ่งมีอากาศร้อนถึงร้อนมาก เป็นบริเวณที่พวกแอฟริกาดำอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น พวกแอฟริกาดำโดยทั่วไป มีรูปร่างสันทัด ไม่เล็กหรือใหญ่เกินไปนัก แต่ก็มีบางเผ่าพันธุ์ที่มีรูปร่างสูงใหญ่เหมือนชาวญี่ปุ่น ในขณะที่บางเผ่าพันธุ์มีรูปร่างเล็กมาก เหมือนคนแคระ เช่น พวกปีกมี (Pygmies) คนพื้นเมืองของแอฟริกาแต่ละเผ่าพันธุ์ต่างก็มีวัฒนธรรม ภาษาและความเชื่อถือของตนเอง ไม่ค่อยจะสนใจและไม่อยากจะรับรู้หรือเกี่ยวข้องกับคนต่างเผ่าพันธุ์ ในสมัยกรีกและโรมัน ชาวกรีกและโรมันก็เคยเข้าไปรุกรานดินแดนบริเวณตอนเหนือของทวีปแอฟริกา หลังจากนี้แล้วก็ยังมีชนชาติหลายภาษาได้เข้ามาสรุกรานแอฟริกา แล้วพำนາຍขยายอิทธิพลลึกลึกลงไปภายใต้ทวีป พวกที่เข้ามาสรุกรานแอฟริกาหลังสมัยกรีกโรมัน คือพวกเค卡拉โซิด (Caucasoid)¹ พวกเค卡拉โซิดแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือเค卡拉โซิดเอเชียและเค卡拉โซิดยุโรป พวกเค卡拉โซิดเอเชียแทรกซึ้นเข้ามาในบริเวณภาคเหนือของทวีปแอฟริกาตั้งแต่คริสตศตวรรษที่ 4 แล้วค่อยๆ เพย়แพร่แพร่รัฐธรรมของตน (รัฐธรรมของพวกอิสลาม) ออกไปที่ละน้อยๆ ในราชอาณาจักรตุรกีที่ 7 พวกเค卡拉โซิดเอเชียสามารถยึดครองและเผยแพร่รัฐธรรมของพวกตนในบริเวณภาคเหนือของทวีปแอฟริกาอย่างมั่นคง ประมาณต้นคริสตศตวรรษที่ 13 พวกเค卡拉โซิดยุโรป จึงเริ่มบรรลุผลในการแทรกแซง

¹ เค卡拉โซส (Caucasus) เป็นเดินแดนที่อยู่ระหว่างทะเลสาบแคสปีয์ (Caspian Sea) กับทะเลดำ (Black Sea) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้เรียกว่า เค卡拉โซิด (Caucasoid) ได้อพยพเรื่อนไปตามที่ต่างๆ ของโลก พวกที่เรื่อนเข้ามาในเอเชียไปผสมกับชาวพื้นเมืองในอินเดียเรียกว่า อารยัน พวกอารยันที่อพยพเรื่อนกลับเข้าไปอยู่บริเวณทางภาคเหนือของยุโรป แล้วไปผสมกับชาวพื้นเมืองของยุโรป จึงได้ชื่อว่า อินโด-อารยัน หรือเค卡拉โซิดยุโรป

เข้าไปเผยแพร่วัฒนธรรมยุโรป (ศาสนาคริสต์เตียน) ในบริเวณภาคเหนือของทวีปแอฟริกาแล้วค่อยๆ กระจายไปยังส่วนต่างๆ ของทวีป บริเวณภาคเหนือของแอฟริกาจึงกล้ายเป็นจุดศูนย์กลางของการแย่งชิงในการเผยแพร่วัฒนธรรมของพวกลิ划ลามและพวกริสเตียน ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ทั้งทางด้านศิลปวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางด้านสังคมมีการแบ่งพวกลิ划ลาม แบ่งชนชั้น แบ่งผิว แบ่งวัฒนธรรม สังคมในทวีปแอฟริกาจึงวุ่นวายไปหมด ประชาชนของแอฟริกาพอจะแบ่งออกเป็น 4 พวกลิ划ย์ ๆ คือ 1) ชาวพื้นเมืองผิวคำ 2) เค卡拉โซด เอเชีย 3) เค卡拉โซดยุโรป และ 4) พวกลูกผสม หรือ แองโกร-แอฟริกัน (Angro-Afrikan)²

1.2.1 เค卡拉โซดเอเชียที่เข้าไปปรุงร้านแอฟริกาประจำตัวขึ้น (1) อาหรับ (Arabs) (2) แบร์เบอร์ (Berbers) และ (3) พวกลิ划ลามที่อพยพไปจากอินเดีย พวกราชวงศ์และพวกลิ划ลามนับถือศาสนาลิ划ลาม อาศัยกระจัดกระจาดอยู่บริเวณภาคเหนือของทวีป ส่วนพวกลิ划ลามที่อพยพไปจากอินเดียมีความเชื่อถือของตนเอง ส่วนมากอาศัยอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของทวีป เช่น ในเคนยา (Kenya) นาทาล (Natal) และยูกานดา (Uganda)

1.2.2 เค卡拉โซดยุโรป ในคริสตศตวรรษที่ 13 ชาวยุโรปได้ขับไล่พวกราชวงศ์ออกจากแหลมไอบีเรียได้สำเร็จ ชาวยุโรปจึงเข้ามาอาศัยอยู่บริเวณภาคเหนือและภาคใต้ของทวีป แอฟริกา ในศตวรรษที่ 15 ชาวยุโรปที่อาศัยอยู่ทางใต้ของทวีปแอฟริกาสามารถรวมตัวกันจัดตั้ง สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ (The Republic of South Afrika) พวกลิ划ลามเป็นพวกลิ划ลามที่กุมอำนาจทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจของทวีปแอฟริกา พวกราชวงศ์และสเปน แต่ก็มีอิทธิพลอยู่เพียงระยะสั้นๆ ต่อมาภายหลังพวกลิ划ลามที่อพยพไปจากออลแลนด์ (Holland) หรือดัช (Dutch) อังกฤษและฝรั่งเศสได้เข้าไปแทรกแซงและสามารถครอบครองแอฟริกาทั้งทวีป

1.2.3 แองโกร-แอฟริกัน (Angro-Afrikan) เป็นพวกลูกผสมระหว่างผู้คนที่ต่างๆ พวกลิ划ลามที่สร้างปัญหาทางสังคมที่ยุ่งยากที่สุดของแอฟริกา ทั้งนี้ เพราะพวกลูกผสมเหล่านี้ มีหลายพวกลิ划ลามที่ต่างๆ กัน ไม่สามารถที่จะแยกออกเป็นพวกลิ划ลามใดพวกลิ划ลามหนึ่งหรือผู้คนที่ต่างๆ กัน ไม่สามารถที่จะแยกออกเป็นพวกลิ划ลามหนึ่งได้ เช่น พวกลูกผสมระหว่างชาวพื้นเมืองดั้งเดิม-ผู้คนที่ต่างๆ กัน ไม่สามารถที่จะแยกออกเป็นพวกลิ划ลามหนึ่งได้ เช่น พวกลูกผสมระหว่างชาวพื้นเมืองดั้งเดิม-ชาวอาหรับ ระหว่างชาวพื้นเมืองกับพวกลิ划ลามที่อพยพไปจากอินเดียนอกจากนี้ก็ยังมีลูกผสมระหว่างชาวต่างชาติต่างๆ เช่น ยุโรป-อาหรับ ยุโรป-อินเดีย อาหรับ-อินเดีย ในขณะที่ชาวต่างชาติที่อพยพเข้าไปอยู่ในแอฟริกา

²แองโกร-แอฟริกัน (Angro-Afrikan) ลูกผสมที่เกิดจากพ่อหรือแม่เป็นชาวอังกฤษ แม่โดยทั่วไปแล้วจะหมายถึงลูกผสมของคนผิวขาว-กับคนต่างผิว คำว่า Angro มาจาก Angel ซึ่งเป็นต้นตระกูลของชาวอังกฤษ

(ยุโรป อาร์บัน อินเดีย) ดูถูกและเหยียดหายนชาวพื้นเมืองดังเดิมเพ่าต่างๆ ของแอฟริกา พวกรชาวแอฟริกันก็ดูถูกและเหยียดหายนพวกรสูง ซึ่งถือว่าเป็นพวกรข้าวนอกนา ปัญหาที่ยังไม่จบ กว่านั้นก็คือ พวกรสูงสมเหล่านี้ยังแบ่งกลุ่มแบ่งพวกและต่างก็ดูถูกเหยียดหายนกันเอง ปัญหาสังคมในแอฟริกาจึงเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้

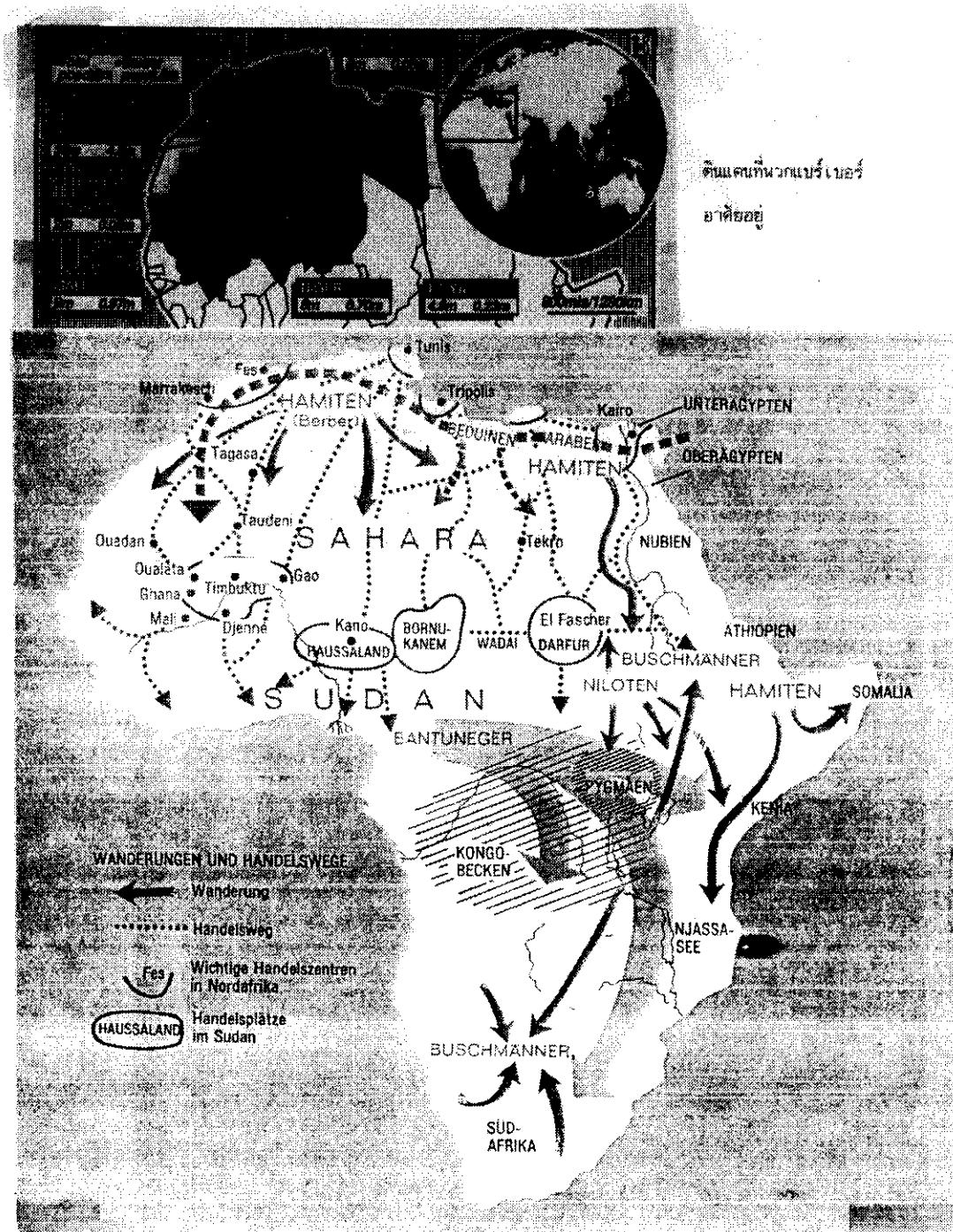
1.3 ภาษา

ชาวแอฟริกันส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม แต่การเกษตรกรรมก็ไม่ค่อยได้ผล ทั้งนี้ เพราะผู้คนดินของทวีปส่วนใหญ่ไม่อุดมสมบูรณ์ เนื่องจากฝนตกไม่เป็นฤดูgaard ถ้าทั้งอาชีวศิรัตน์และแห้งแล้ง เมืองที่อุดมสมบูรณ์มีเพียงไม่กี่เมืองและล้วนแต่เป็นเมืองใหญ่ๆ ที่มีประชากรอยู่อย่างหนาแน่น เช่น ไครอ (Cairo) ในอียิปต์ คาซาบลังกา (Casablanca) และโมร็อกโค (Morocco) ซึ่งตั้งอยู่ตอนเหนือของทวีป ส่วนทางใต้ของทวีปมีเมืองโยฮันเนสเบิร์ก (Johannesburg) และคัปสตัดท์ (Kapstad) หรือ เคป ทาวน์ (Cape Town) ภาษาที่ใช้กันอยู่ในหมู่ชาวแอฟริกัน เป็นภาษาพื้นเมืองของแต่ละเผ่าพันธุ์ ซึ่งไม่สามารถสื่อความหมายหรือทำความเข้าใจกับผู้พันธุ์อื่นๆ ได้ เนพะในบริเวณภาคกลางของทวีปซึ่งเป็นบริเวณที่พวกรชาวพื้นเมืองของทวีปอาศัยอย่างหนาแน่น มีภาษาพื้นเมืองแตกต่างกันมากกว่าหนึ่งพันภาษา ภาษาที่พ้องใช้เป็นภาษากลางเพื่อติดต่อและสื่อสารกันได้คือ ภาษาบันดู (Bantu) ของชนเผ่าบันดู ซึ่งเป็นผู้พันธุ์ที่ใหญ่มาก แต่ภาษาบันดูก็ยังแตกต่างกันถึงแปดสิบสาย ภาษาอาร์บันและภาษาฮามาติก (Hamatic) เป็นภาษาที่ใช้กันแพร่หลายในบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันออกของทวีป เนื่องจากมีภาษาแตกต่างกันมากนยานี้เอง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวแอฟริกันไม่สามารถสื่อความหมายและเข้าใจซึ้งกันและกันได้ ชาวแอฟริกันจึงไม่สามารถรวมตัวและอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ แอฟริกาจึงถูกรุกรานและต้องตกเป็นอาณานิคมของชาติต่างชาติ แม้กระทั่งภาษาหลังสองครั้งโลก ครั้งที่สอง เมื่อชาวแอฟริกันหลายพันชาติสามารถเรียกร้องสิทธิเสรีภาพและเอกราชได้แล้ว ในแอฟริกามีประเทศเกิดใหม่หลายประเทศ แต่ประเทศเกิดใหม่เหล่านี้หลายประเทศต้องใช้ภาษากลางเป็นภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส หรือภาษาอาร์บัน ไม่มีประเทศเกิดใหม่ประเทศใดเลยที่สามารถใช้ภาษาพื้นเมืองของตนเป็นภาษาประจำชาติ³

กิจกรรมการเรียนที่ 1

ให้นักศึกษาอธิบายและให้เหตุผลว่าทำไมปัญหาสังคมในแอฟริกาจึงเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้

³Life-Lander and Volker : Tropisches Afrika : Time-Life International Nederland. N.Y.
1970. p. 45 ff.

2. การเผยแพร่วัฒนธรรมและการรุกรานของชาวต่างทวีปเข้าไปในแอฟริกา

2.1 การเผยแพร่วัฒนธรรมของพวกอิสลามเข้าไปในทวีปแอฟริกา

ในระยะต้นๆ ศตวรรษที่ 7 พวกอาหรับซึ่งอยู่ทางตะวันตกของทวีปแอเชีย (ดินแดนตะวันออกกลาง) ต้องการขยายอิทธิพลทั้งทางด้านการค้าและวัฒนธรรมของตนเข้าไปในยุโรป ประมาณ ก.ศ. 632 พวกอาหรับได้เข้ายึดครองดินแดนทางเหนือของแอฟริกาได้ทั้งหมด พวกอาหรับจึงเผยแพร่วัฒนธรรมอิสลามเข้าไปทางใต้ของยุโรปโดยผ่านเส้นทางเหนือของทวีปแอฟริกา แล้วไปเข้ายุโรปทางสเปน นอกจากนี้แล้วพวกอาหรับยังขยายอิทธิพลและวัฒนธรรมของอาหรับเข้าไปภายในทวีปแอฟริกาถึง 3 ทาง คือ

1. จากทางเหนือของทวีป ผ่านทางไนรอดiko (Morocco) ข้ามทะเลราย สะภาราลีกเข้าไปภายในทวีป

2. ล่องเข้าไปตามแม่น้ำไนล์ (Nile) จากอียิปต์ลีกเข้าไปในทวีป

3. เข้าทางด้านตะวันออกของทวีปแอฟริกาข้ามทางทะเลแดง (Rotes Meer) พวกอาหรับพยายามขยายอำนาจของตนและเผยแพร่วัฒนธรรมอิสลามเข้าไปภายในทวีปแอฟริกา มุ่งที่จะลงมาให้ถึงทางใต้ของทวีป ความพยายามของพวกอาหรับประสบผลเฉพาะแต่ทางด้านเหนือของทวีปเท่านั้น ส่วนดินแดนภายในและทางใต้ของทวีปไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้ เพราะความแห้งแล้งของธรรมชาติและความกันดารของภูมิประเทศเป็นอุปสรรคสำคัญ นอกจากนี้ชาวพื้นเมืองของแอฟริกา ซึ่งยึดมั่นวัฒนธรรมดั้งเดิมของพวกคนอย่างหนึ่งแน่น ได้ต่อต้านและขัดขวางการขยายอิทธิพลของพวกอาหรับ

2.2 การผูกขาดเส้นทางการค้าของพวกอาหรับ

เมื่อพวกอาหรับยึดครองดินแดนตอนเหนือของทวีปแอฟริกาไว้ในอำนาจของตนได้ทั้งหมด การค้าระหว่างยุโรป-แอเชีย และแอฟริกา (ตะวันออกไกล และยุโรป-แอฟริกา) จึงต้องชะงักลง ทั้งนี้เพราะพ่อค้าคนกลางในสมัยนั้น คือ พ่อค้าจากเมืองอเล็กซานเดรีย (Alexandria) ซึ่งมีเชื้อสายกรีก ถูกพวกอาหรับยึดการค้าไปหมด พวกอาหรับได้มังคบให้เรือสินค้าของจีนชนเผ่าสินค้า ที่ในอ่าวเบอร์เซีย แล้วพ่อค้าอาหรับหรือพ่อค้าชาติอื่นๆ ที่ยอมเสียค่าผ่านทางให้กับชาวอาหรับก็จะขนสินค้าไปขายให้กับชาวยุโรป และพ่อค้าอาหรับที่ติดต่อกับชาวพื้นเมืองในทวีปแอฟริกา การผูกขาดเส้นทางการค้าของพวกอาหรับนี้เอง ทำให้ชาวยุโรปไม่พอใจ ชาวยุโรปจึงพยายามหาเส้นทางใหม่ที่จะติดต่อกับชาวพื้นเมืองในแอฟริกาและชาวแอเชียโดยตรง

2.3 การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการพาณิชย์ระหว่างชาวยุโรปและชาวอาหรับ

พวกอาหรับยึดครองและเผยแพร่วัฒนธรรมอิสลามอยู่ในแอฟริกามากกว่า 500 ปี จนกระทั่งเกิดสงครามครูเสด (Crusade) สงบรวมศาสนาระหว่างพวกริสเตียนกับพวกอิสลาม

หรือสังคมที่ชาวญี่ปุ่นทั้งหมดรวมตัวกันเพื่อต่อต้านพวกราหบ้น ซึ่งเริ่มสังคมใน ก.ศ. 1096 รบกันเป็นเวลากว่า 40 ปี ในระหว่างสังคมครุเสดน์เองทำให้ชาวญี่ปุ่นได้ใกล้ชิดและรู้จักชาวอาหรับมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและความคิดเห็นต่างๆ ซึ่งกันและกัน พ่อค้าชาวญี่ปุ่นซึ่งเป็นชาวเวนิส (Venice) และเจนัว (Genoa) ในประเทศอิตาลี ได้ทำการติดต่อค้าขายกับพวกราหบ้น พ่อค้าบางคนได้รับสัมปทานในการขนส่งสินค้าจากอ่าวเบอร์เซียไปขายในญี่ปุ่น การที่พวกราหบ้นยอมติดต่อค้าขายและยอมให้สัมปทานกับพ่อค้าชาวเวนิสและเจนัว เพราะพวกราหบ้นอย่างได้เงินตรา (หรือเงินทอง Gloddukat) ของชาวเวนิสและเจนัว ซึ่งเป็นเงินเหรียญมาตรฐานที่พ่อค้าชาติต่างๆ ยอมรับและใช้เป็นสื่อกลางสำคัญในการค้าสมัยนั้น พุดได้ว่าเมืองเจนัวเป็นสถานที่ตั้งธนาคารโลกแห่งแรก⁴ เนื่องจากพวกราหบ้นเป็นผู้นำทางการค้า พวกราหบ้นจึงพยายามขัดขวางการเดินทางค้าขายของชนชาติอื่นๆ ทุกวิถีทาง แม้กระทั่งทางกรุงพวกราหบ้นถึงกับแต่งเรื่องการเดินทางผจญภัยที่น่ากลัว ทำให้ชาวญี่ปุ่นไม่กล้าเดินทางไกล ชาวญี่ปุ่นจึงต้องจ้างพวกราหบ้นให้เป็นผู้นำทางในการค้า จ้างให้สำรวจเส้นทางคมนาคม เพื่อทำแผนที่และติดต่อค้าขายกับเมืองต่างๆ ทั้งในแอฟริกาและเส้นทางที่จะไปสู่เอเชีย ปลายศตวรรษที่ 14 พระเจ้า查理ส์ที่ 5 แห่งฝรั่งเศส (Charles V) ได้รับข้อมูลและแนวทางที่จะนำไปสู่เส้นทางคมนาคมของพวกราหบ้นที่เดินทางค้าขายจากเมืองโมร็อกโค (Morocco) ผ่านเมืองซิดจิล (Sidjil) และอาอดากาสท์ (Audogast) ไปยังเมืองไนเจอร์ (Niger) และเส้นทางการค้าระหว่างเมืองต่างๆ ที่ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเนื่องจากทางแอฟริกา⁵

2.4 การผูกขาดเส้นทางการค้าและเผยแพร่คริสตศาสนา

ในศตวรรษที่ 13 ชาวญี่ปุ่นเริ่มขับไล่พวกราหบ้นออกจากแหลมไอบีเรีย (Iberia = คาบสมุทรสเปน) และภาคเหนือของทวีปแอฟริกา อิทธิพลของพวกราหบ้นในแอฟริกา ก็อย่างน้อยลง ต้นศตวรรษที่ 16 ชาวญี่ปุ่นสามารถติดต่อกับชาวพื้นเมืองที่อยู่ลึกเข้าไปในทวีป ได้โดยตรงและสามารถติดต่อกับชาวตะวันออกไกล (เอเชีย) ได้โดยตรงอีกด้วย เป็นอันว่าชาวญี่ปุ่นสามารถทำลายการผูกขาดการค้าของพวกราหบ้นได้สำเร็จ นอกจากนี้ชาวญี่ปุ่นยังมีความคิดว่า ศาสนาคริสต์เตียนในญี่ปุ่นมีความปลอดภัยและมั่นคงดีแล้ว ชาวญี่ปุ่นจึงเริ่มทำการเผยแพร่ศาสนาคริสต์เตียนเข้าไปในญี่ปุ่น ด้วยการสอนศาสนาอื่นๆ พร้อมกันนี้ชาวญี่ปุ่นก็คิดจะทำการผูกขาดการค้าของโลกด้วย ถึงแม้ว่าชาวญี่ปุ่นจะสามารถทำลายการผูกขาดการค้าของพวกราหบ้นได้แล้ว แต่ชาวญี่ปุ่นก็ยังไม่มั่นใจในการที่จะรักษาเส้นทางการค้าสายเก่า ซึ่งยังต้องเก็บข้อมูลและอาจจะ

⁴ Fischer Weltgeschichte : Afrika von der Vorgeschichte bis zu den staaten der Gegenwart. Band 32. 1966 (Frankfurt am Main, Fischer Bucherei GmbH) p. 132.

⁵ Ibid., p. 123.

ถูกขัดขวางจากพวกราหรับได้ ฉะนั้นชาวยุโรปจึงพยายามหาเส้นทางการค้าสายใหม่ที่จะทำการติดต่อค้าขายกับชาวตะวันออกไกล โดยไม่ต้องผ่านดินแดนที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของพวกราหรับ

2.5 การยึดครองดินแดนบริเวณชายฝั่งทะเลของทวีปแอฟริกา

ในระยะต้นๆ ศตวรรษที่ 15 ปอร์ตุเกสเป็นชาวยุโรปชาติแรกที่พยายามแล่นเรือเลียนชายฝั่งด้านตะวันตกของแอฟริกาลงไปจนถึงแหลมแห่งความหวัง (Cape of Good Hope) แต่ก็ยังไม่มีความสามารถผ่านแหลมนี้ได้ เนื่องจากความเขียวของกระแสน้ำและความรุนแรงของกระแสน้ำ ทำให้นักเดินเรือต่างๆ เหล่านั้นต้องเดินทางกลับ นักเดินเรือต่างๆ เหล่านั้นต่างก็ไม่ยอมเปิดเผยเส้นทางที่ตนเดินทางไปจนสุดปลายแหลม ทั้งนี้เพราะต่างก็เกรงว่าถ้าหากเปิดเผยแล้ว พวกราชจะถูกแย่งผลประโยชน์ที่ตนควรจะได้รับ นักเดินเรือเหล่านี้จึงพยายามเก็บเรื่องราวต่างๆ ไว้เป็นความลับ⁶ จนกระทั่งเมื่อชาวปอร์ตุเกสชื่อ วาสโก ดา กามา (Vasco Da Gama) แล่นเรืออ้อมทวีปแอฟริกาไปถึงอินเดียใน ค.ศ. 1498 ชาวปอร์ตุเกสจึงเป็นผู้บุกเบิกและผูกขาดการค้ากับชาวตะวันออกไกล สินค้าส่วนใหญ่เป็นพวงเครื่องเทศ ทอง และงาช้าง ประเทศต่างๆ ในยุโรปต่างก็มุ่งหวังที่จะได้รับผลประโยชน์จากการค้ากับชาวปอร์ตุเกสมากกว่าที่จะหวังผลประโยชน์จากแอฟริกา ทั้งนี้ เพราะชาวยุโรปส่วนใหญ่รู้จักแอฟริกาก็แต่เพียงดินแดนทางเหนือของแอฟริกาเท่านั้น ซึ่งดินแดนส่วนนี้ก็ไม่ใช่ดินแดนที่ชาวยุโรปจะห่วงผลประโยชน์ใดๆ ได้เป็นพิเศษ ส่วนดินแดนส่วนอื่นๆ ของแอฟริกา โดยเฉพาะดินแดนที่อยู่ลึกเข้าไปในทวีป ชาวยุโรปส่วนใหญ่แทบจะไม่รู้เรื่องหรือไม่รู้จักเสียดวยซ้ำไป อายุร์กิตาม ความสำเร็จของวาสโก ดา กามา ทำให้ชาวยุโรปเริ่มมองเห็นความสำคัญของทวีปแอฟริกา ในฐานะที่จะเป็นแหล่งเกื้อภูมิต่อการเดินทางสำหรับนักเดินเรือที่ต้องการเดินทางไปสู่อินเดียและจีน ชาวยุโรปจึงเริ่มเดินทางไปจับจองที่ดินตามชายฝั่งทะเลของแอฟริกา การไปจับจองที่ดินบางจุดตามบริเวณชายฝั่งทะเลของทวีปแอฟริกา ถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นในการแสวงหาอาณานิคมของประเทศต่างๆ ในยุโรปที่มีต่อแอฟริกา ในระยะต้นๆ คริสตศตวรรษที่ 16 ชาวปอร์ตุเกสได้เข้ายึดครองชายหาดตะวันตกของแอฟริกาและบริเวณอังโกลา (Angola) ในระยะใกล้ๆ กันนี้ฝรั่งเศสได้เข้ายึดครองบริเวณแถบเมืองเซเนกัล (Senegal) อายุร์กิตาม พวกรปอร์ตุเกสได้เข้าครอบครองชายหาดทางใต้ของแอฟริกา คือ แหลมแห่งความหวัง (Cape of Good Hope) แล้วเข้าครอบครองชายหาดด้านตะวันออกของทวีปได้แบบทั้งหมด ปลายคริสตศตวรรษที่ 16 พวกราหรับได้พยายามแทรกซึมเข้าทางด้านตะวันออกของทวีปแอฟริกาอีกรั้งหนึ่ง ในคริสตศตวรรษที่ 17 และ 18 พวกราหรับสามารถแพ้อิทธิพลเข้าครอบครองดินแดนทางด้านตะวันออกของทวีปแอฟริกา

⁶“Fischer Weltgeschichte : Band 32. Ibid., p. 125.

เกือบทั้งหมด พากปอร์ตุเกสยังคงมีอิทธิพลในดินแดนแอบชาวยังคงทำเลด้านตะวันออกของทวีปแอฟริกาเพียงเล็กน้อย

2.6 การสร้างเมืองอาณานิคมของชาวยุโรปตามชายฝั่งของทวีปแอฟริกา

ชาวปอร์ตุเกสได้สร้างสถานีเติมอาหารและเชื้อเพลิงสำหรับเรือที่จะเดินทางไปยังอินเดียที่แหลมแห่งความหวัง แต่เนื่องจากชาวปอร์ตุเกสไม่ได้รักษาและเอาใจใส่แหลมนี้อย่างพอเพียง ชาวสเปนและชาวออลแลนด์ จึงหลงให้แหลมเข้าไปอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก อิทธิพลของพากปอร์ตุเกสจึงค่อยๆ หมวดไป เมื่อชาวสเปนและชาวออลแลนด์ต่างก็หลงให้แหลมเข้ามาทำมาหากินมากขึ้น จึงเกิดความขัดแย้งและต่อสู้กันขึ้น ในที่สุดชาวออลแลนด์สามารถเอาชนะพากสเปนได้อีกครั้ง ด้วยการต่อสู้ที่ดีเด็ดขาด พากออลแลนด์จึงตั้งเมืองคัปสตัดท์ (Kapstadt) หรือ เคป ทาวน์ (Cape Town) ขึ้นใน ค.ศ. 1652 ซึ่งถือว่าเป็นเมืองอาณานิคมแห่งแรกในทวีปแอฟริกา การติดต่อค้าขายระหว่างพ่อค้าชาวยุโรปในยุโรปกับพ่อค้าชาวยุโรปในแอฟริกาจึงเริ่มขึ้น แต่ก็ยังเป็นเพียงกิจการค้าเล็กๆ ที่ประกอบด้วยสินค้าพื้นเมือง ซึ่งก็ยังสร้างความรำรวยให้กับชาวยุโรปได้ไม่มากนัก ชาวยุโรปจึงยังไม่สนใจที่จะทำการค้าหรือตั้งกรุงราชธานีที่แอฟริกา แต่เมื่อการค้าทาสเจริญรุ่งเรื่อง (ดันดูราษฎรที่ 18) ประเทศต่างๆ ในยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปอร์ตุเกส ออลแลนด์ อังกฤษ และฝรั่งเศส ต่างก็เริ่งสร้างเมืองอาณานิคมของตนขึ้นตามแนวชายฝั่งของทวีปแอฟริกาเพื่อเป็นตลาดค้าทาส ทั้งนี้ เพราะทาสเป็นสินค้าสำคัญเพียงชนิดเดียวที่สร้างความร่ำรวยให้กับชาวยุโรปได้อย่างรวดเร็ว ใน ค.ศ. 1826 เมื่อประเทศต่างๆ ยอมรับรองกฎหมายที่ห้ามการค้าทาส พ่อค้าชาวยุโรปจำนวนมาก เช่น เดนมาร์ก สวีเดน และปรัสเซีย (ชาวเยอรมันทางเหนือ) ต่างก็ถอนตัวออกจากแอฟริกา บังคับเหลือเพียงพากดัช (ออลแลนด์) ชาวปอร์ตุเกส อังกฤษ และฝรั่งเศส ที่พยายามหาผลประโยชน์จากการค้าทาสคืออย่างชาติและหมัดความสำคัญ การค้าระหว่างยุโรปกับ แอฟริกาถูกเปลี่ยนเป็นทางการที่ให้ความสนใจกับการค้าไน奴กและดูดูดินต่างๆ พ่อค้าบางพวกที่ทำการแลกเปลี่ยนอาวุธสมรภูมกับลินค้าพื้นเมืองบางชนิด เช่น หนังสัตว์ ยางดิบ และงาช้าง ถึงแม้ว่าการค้ากับชาวพื้นเมืองจะสร้างความมั่งคั่งให้กับชาวยุโรป ทำให้ชาวยุโรปที่ยังอยู่ในแอฟริกามีฐานะร่ำรวย แต่ชาวยุโรปที่ยังพำนักอยู่ในแอฟริกาไม่ได้คิดที่จะตั้งถิ่นฐานและกรุงราชธานีในแอฟริกาอย่างถาวร ทั้งนี้ เพราะแอฟริกายังเป็นดินแดนที่ห่างไกลความเจริญ ไม่มีสิ่งใดๆ ที่จะอำนวยความสะดวกสบายต่อการดำรงชีพ นอกจากนี้ยังมีโรคภัยไข้เจ็บ ที่ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่เสียชีวิตในขณะที่อายุยังไม่มาก อย่างไรก็ตาม พ่อค้าชาวอังกฤษพยายามผูกขาดการค้าเกี่ยวกับน้ำมันปาล์มในบริเวณปากแม่น้ำไนเจอร์ (Nigerdelta) ทั้งนี้ เพราะน้ำมันปาล์มเป็นน้ำมันที่ชาวยุโรปประทับใจในการหล่อลิ่นเครื่องจักร พ่อค้าชาวฝรั่งเศสพยายามบุกเบิกไร่ถั่วลิสง (อาหารถั่ว และน้ำมันถั่ว) ในขณะที่ชาวปอร์ตุเกส

แสดงตนเป็นนักค้นคว้าทางด้านวิชาการเกี่ยวกับธรรมชาติ ชีวิตและความเป็นอยู่ของสัตว์ต่างๆ ในแอฟริกา พร้อมกันนี้ก็พยาบาลแพร่ศาสนาคริสต์เดินไปด้วย⁷

2.7 การล่าอาณา尼คเม็ก้าไปภายในทวีปแอฟริกา

ปลายศตวรรษที่ 18 เมื่ออังกฤษและฝรั่งเศสต้องเสียเมืองอาณา尼คของตนในทวีปแอฟริกา อังกฤษและฝรั่งเศสจึงหวังที่จะยึดครองดินแดนที่อยู่ลึกเข้าไปภายในทวีปแอฟริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส จึงเริ่มทำการสำรวจดินแดนต่างๆ ภายในทวีปอย่างเงียบๆ อย่างไรก็ตาม ชาวญี่ปุ่นเริ่มทำการล่าอาณา尼ค และขยายอิทธิพลเข้าครอบครองดินแดนส่วนในของทวีปแอฟริกาตอนต้นๆ ศตวรรษที่ 19 เริ่มจากการที่ฝรั่งเศสเข้ายึดครองอัลจีเรีย (Algeria) ใน ก.ศ. 1830 ฝรั่งเศสทำการยึดครองดินแดนในทวีปแอฟริกาอย่างซ้ำๆ ทำให้รูปแบบการค้นคว้าและวิจัยภูมิประเทศ เพื่อไม่ให้ประเทศอื่นๆ รู้ถึงจุดประสงค์ที่แท้จริงของตน อย่างไรก็ตาม เมื่อปี 1870 เช่น เพชร พลอย และทองคำในบริเวณแอฟริกาได้ ชาวญี่ปุ่นก็เริ่มหลั่งไหลเข้าสู่แอฟริกาอีกด้วย การล่าอาณา尼คเม็ก้าไปภายในทวีปแอฟริกาก็จึงเริ่มขึ้นอย่างจริงจัง⁸

2.8 ภารเนิดพวงบัวร์ (Bure)

ในระยะสิบปีแรก (1870-1880) ที่ชาวญี่ปุ่นมาอาณา尼คลึกเข้าไปภายในทวีปแอฟริกา ชาวต่างชาติ (ชาวญี่ปุ่นและชาวอาหรับ) ในแอฟริกา ซึ่งอาศัยอยู่บริเวณชายทะเลของทวีปยังมีจำนวนไม่นัก เมื่อเบริญเทียบกับจำนวนประชากรของชาวพื้นเมือง ชาวต่างชาติเหล่านี้มีอาชีพทางการค้า นักธุรกิจ 啻ayers ศาสนา ข้าราชการ เสมียนและเกษตรกร ในจำนวนชาวต่างชาติเหล่านี้ มีชาวญี่ปุ่นพวงหนึ่ง คือ ชาวชอลันดา (Hollanda) หรือดัช (Dutch) ซึ่งอยู่จากประเทศออลแลนด์ (Holland) ในญี่ปุ่นแต่ต้นศตวรรษที่ 16 เพื่อจัดหาท่าเรือสำหรับเรือเดินสมุทรของชาวชอลันดาที่จะเดินทางไปยังตะวันออกกลาง ชาวชอลันดาที่อพยพเข้าอยู่ในแอฟริกาในสมัยนั้นส่วนมากเป็นเกษตรกร ซึ่งเรียกว่า โนเออร์ (Boer) หรือบัวร์ (Bure) เมื่อชาวชอลันดาอพยพเข้าไปในแอฟริกามากขึ้นๆ พวงนี้ก็เริ่มทำงานและเลี้ยงสัตว์ซึ่งต้องการที่ดินทำกิน ขยายกรังชอกอไปเรื่อยๆ พวงบัวร์ซึ่งต้องบุกรุกที่ดินของชาวพื้นเมือง จึงมักเกิดการกระทบกระหั้น และเกิดการต่อสู้กับชาวพื้นเมือง เมื่อจากพวงบัวร์มีอำนาจที่ตีกรา พวงบัวร์ซึ่งสามารถยึดครองและขยายที่ดินทำกินของพวงนี้ลึกเข้าไปในทวีปมากขึ้นๆ ใน ก.ศ. 1652 พวงบัวร์ก็สามารถจัดตั้งเมืองของตนได้สำเร็จที่ทางใต้ของทวีป คือ เมืองเคป ทาวน์ (Cape Town) เมื่อพวงบัวร์ที่ดินทำกิน และสามารถตั้งเมืองได้อย่างมั่นคง

⁷Fischer Weltgeschichte : Band 32. Ibid., p. 175.

⁸Ploetz, Karl: **Aufzug aus der Geschichte.** (Wurzburg 1960. A. G. Ploetz Verlag.) p. 959.

ถ้ารแล้ว พวກบัวร์กไม่คิดที่จะเดินทางกลับยุโรป ทั้งไม่ยอมติดต่อกับชาวบุญโปรตุเกส ทั้งไม่ยอมติดต่อกับบรรพบุรุษของพวกคนในประเทศออลแลนด์ด้วย พวกบัวร์เริ่มพัฒนาขนบธรรมเนียมของตนแล้วกำหนดวิถีชีวิตของพวกคนเองใหม่ พยายามรักษาสายเลือดของตนให้บริสุทธิ์ แต่งงานและสมสู่เฉพาะในหมู่คณะของตนเอง ไม่ยอมแต่งงานกับคนแป๊กคนหน้า และไม่ยอมยุ่งเกี่ยวกับพวกชาวพื้นเมืองต่างผิว (พวกผิวดำ) พวกบัวร์ที่เกิดและอาศัยอยู่ในแอฟริกา จึงรักและห่วงเห็นแพ่นดินแอฟริกา และถือว่าแอฟริกาเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของตน พวกบัวร์ที่เกิดและอาศัยอยู่ในแอฟริกาจึงเรียกพวกคนเองว่าแอฟริกาเนอร์ (Afrikaner)

2.9 อังกฤษรุกรานพวกบัวร์

ในศตวรรษที่ 19 เมื่อประเทศต่างๆ ในยุโรปทำการค้าอาณานิคมและยึดครองดินแดนภายในทวีปแอฟริกา พวกบัวร์จึงทำการต่อสู้การรุกรานของชาวบุญโปรตุเกสอย่างก้าวหน้า อย่างไรก็ตาม ค.ศ. 1814 ชาวอังกฤษที่อยู่ในแอฟริกา ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพในการทำเหมืองแร่ ชาวอังกฤษได้รับความช่วยเหลือทั้งทางด้านอาวุธ และกำลังทหารจากรัฐบาลของอังกฤษ ชาวอังกฤษจึงทำการรุกรานและสามารถแยกเมืองเคป ทาวน์ไปจากพวกบัวร์ พวกบัวร์ที่ไม่ยอมอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ จึงอพยพหนีเข้าไปทางเหนือของแอฟริกาได้ ค.ศ. 1836 พวกบัวร์ได้ตั้งเมืองใหม่ที่นาทาล ค.ศ. 1845 อังกฤษได้ตามไปรุกรานและสามารถยึดนาทาลของพวกบัวร์ได้อีก พวกบัวร์ที่ไม่ยอมอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษจึงอพยพหนีลี้ภัยไปในทวีป ค.ศ. 1852 พวกบัวร์ที่มีผู้นำชื่อ พอล คริอเกอร์ (Paul Kruger) ได้ตั้งเมืองใหม่เข้าที่ทรานส์วาล (Transvaal) ค.ศ. 1854 พวกบัวร์สามารถสร้างเมืองใหม่อีกเมืองหนึ่งชื่อ ออร์เรนต์ พรีสเดท (Orange Free State) แต่แล้วพวกบัวร์ในเมืองทั้งสองเกิดพิพาทกันเอง อังกฤษจึงเข้าแทรกแซง และสามารถยึดและปกครองทรานส์วาล ใน ค.ศ. 1877 ค.ศ. 1883 พอล คริอเกอร์ ทำการต่อต้านการปกครองของอังกฤษและสามารถแยกทรานส์วาลออกจาก การปกครองของอังกฤษได้ เขาจึงได้รับเลือกตั้งให้เป็นประธานาธิบดีของทรานส์วาล คริอเกอร์ไม่ยอมให้สิทธิ์ใดๆ กับชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในดินแดนที่พวกบัวร์ปกครองอยู่ (โดยเฉพาะชาวอังกฤษ ถูกกีดกันไม่ให้มีสิทธิ์ในการเลือกตั้ง) คริอเกอร์ รวบรวมชาวบัวร์ทั้งหมด แล้วทำการรุกรานชาวพื้นเมืองด้วยเดินทาง แอฟริกา พวกบัวร์สามารถขยายดินแดนและจัดตั้งเป็นรัฐของพวกบัวร์อีกหลายรัฐ การขยายดินแดนของพวกบัวร์สร้างความลำบากใจให้กับชาวอังกฤษเป็นอย่างมาก เนื่องจากชาวอังกฤษส่วนใหญ่เป็นเจ้าของเหมืองแร่ ขณะที่พวกบัวร์ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของเกษตรกรรม (ทำไร่ สวน และปลูกสัตว์) อาชีพของทั้งสองฝ่ายจึงขัดแย้งประ邈ยชน์ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการพิพาทกันเสมอๆ ในที่สุดอังกฤษและบัวร์กต่อสู้กันอย่างสูงความล้างเพลิง (สงครามบัวร์ 1899-1902) อังกฤษประกาศยอมทำข้อตกลงกับพวกบัวร์ ไม่ผิดไปจากที่อังกฤษกระทำต่อพวกแอฟริกัน (ผิวดำ) อีกต่อไป แต่ในที่สุดอังกฤษก็ยังคงดำเนินการกดดันและบุกรุกพวกบัวร์ต่อไป ทำให้พวกบัวร์ต้องยอมแพ้และสูญเสียดินแดนจำนวนมาก ทำให้พวกบัวร์ต้องอพยพหนีเข้าสู่แอฟริกาใต้ จึงเป็นสาเหตุให้เกิดการย้ายถิ่นฐานในอดีต

ล่าอาณานิคมของชาวยุโรปในทวีปแอฟริกา ค.ศ. 1909 พากบัวร์ได้ทำการประนีประนอมกับรัฐบาลอังกฤษ ให้ชาวผิวขาวในแอฟริกาได้ปกครองกันเองในรูปของสหภาพ ค.ศ. 1910 จึงก่อตั้งสหภาพแอฟริกาใต้ (Sudafrika Union) คนผิวขาวในสหภาพแอฟริกาใต้ (ส่วนใหญ่เป็นชาวอังกฤษและชาวบัวร์) ได้สิทธิในการออกเสียงและมีสิทธิในการบริหารสหภาพ ในขณะที่คนผิวดำ (ชาวแอฟริกัน) และคนผิวสีอื่นๆ (ชาวอินเดียและชาวอาหรับ) ไม่ได้รับสิทธินี้

กิจกรรมการเรียนที่ 2

ให้นักศึกษาอภิปรายเส้นทางที่ชาวอาหรับและชาวยุโรปใช้ในการเผยแพร่ศาสนา และวัฒนธรรมของตนเข้าไปในแอฟริกา

3. การครอบครองแอฟริกาของชาวต่างทวีป

3.1 การครอบครองแอฟริกาตะวันตกของชาวยุโรป

กลางคริสตศตวรรษที่ 19 ฝรั่งเศสพยายามที่จะเจาะลึกเข้าไปภายในทวีปทางด้านตะวันตกของทวีปแอฟริกา ตั้งแต่ ค.ศ. 1863 เป็นต้นมา ฝรั่งเศสพยายามใช้อิทธิพลเพื่อที่จะทำการปักครองชาวพื้นเมืองผ่านต่างๆ ที่ทำการติดต่อกันข่ายกับฝรั่งเศส ค.ศ. 1875 ฝรั่งเศสสามารถยึดครอง เซเนกัล (Senegal) แล้วทำการปักครองชาวพื้นเมืองในเซเนกัลโดยตรง หลังจากนั้นฝรั่งเศสได้เข้าครอบครองดินแดนและตั้งสถานีการค้าของตนในเมืองแกรนด์ บัสซัม (Grand Bassam) อสินี (Asini) และปอร์ตู โนโว (Porto Novo) นอกจากนี้ฝรั่งเศสสร้างฐานทัพเรือลิเบรเวล (Libreville) ทางด้านตะวันตกของแอฟริกา ในขณะที่ฝรั่งเศสพยายามล่าอาณานิคมอยู่นั้น อังกฤษก็พยายามล่าดินแดนต่างๆ เช่น แกมเบีย (Gambia) เซียร์ราเลโอน (Sierra Leone) และ拉哥斯 (Lagos) ให้เป็นเมืองขึ้นของตน โดยปล่อยให้พวกหัวหน้าผู้นำยังคงทำการปักครองตนเอง ค.ศ. 1974 บริเวณโกล์กุสท์ (Goldkuste) ได้ถูกลายเป็นรัฐภายใต้อารักษากองอังกฤษ (Gold Coast Crown Colony) ทั้งๆ ที่อังกฤษยังไม่ปราบดูนาทั้งนี้ เพราะรัฐบาลอังกฤษยังมองไม่เห็นถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการดินแดนแบบนี้ อีกทั้งอังกฤษยังไม่อยากเสี่ยงที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการวิวาทระหว่างชาวพื้นเมืองผ่านฟันตี (Fanti) และผ่าอชานตี (Aschanti) ในบริเวณดินแดนที่ต่อมากายหลังได้ชื่อว่ากิเนย์กองปอร์ตุเกส (Guinea) มีชาวปอร์ตุเกสอาศัยอยู่เพียงเล็กน้อย แต่ชาวพื้นเมืองส่วนใหญ่เป็นลูกครึ่งระหว่างปอร์ตุเกสกับพวคนิโกร ซึ่งรัฐบาลปอร์ตุเกสไม่สนใจที่จะปักครองพวคนี้โดยตรง ชาวปอร์ตุเกสได้เข้าไปตั้งถิ่นฐานในอ่าวกิเนย์ (Gulf of Guinea) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบนเกาะเฟอร์นานโด โพ (Fernando Poo) แต่เมื่อรัฐบาลปอร์ตุเกสเห็นว่า บริเวณนี้ไม่มีความสำคัญและไม่มีประโยชน์ใดๆ เลย ปอร์ตุเกสจึงได้ยกให้สเปน

3.2 การครอบครองแอฟริกาใต้และแอฟริกากลางของชาวยุโรป

ค.ศ. 1845 ฝรั่งเศสได้เข้ายึดครองบริเวณเมืองกาบัน (Gabon) และเส้นศูนย์สูตร ในขณะที่อังกฤษเข้ายึดครองเคปโคโลนี (Kapkolonie) และนา塔ล (Natal) ค.ศ. 1852 พากบัวร์ได้เข้ารุกรานชนเผ่าบาซูโต (Basuto) แล้วสร้างเมืองขึ้นใหม่ในบริเวณเมืองทรานส์วาล (Transvaal) ค.ศ. 1868 หัวหน้าเผ่าบาซูโตซึ่ง โมเชช (Moschesch) จึงได้ทำการตกลงที่จะอยู่ภายใต้การอารักขาของอังกฤษ ต่อมาภายหลังทรานส์วาล กลายเป็นแหล่งกรณีพิพาทระหว่างอังกฤษกับพากบัวร์ ทั้งนี้ เพราะใน ค.ศ. 1870 ได้มีการค้นพบแหล่งทรัพยากรมีค่า (เพชร พลอย ทองคำ) บริเวณภาคเหนือของแอฟริกากลาง ปอร์ตุเกสพยายามที่จะยึดครองพื้นที่ทั้งหมดตั้งแต่แองโกล่า (Angola) ไปจนถึงโมซัมบิก (Mozambique) คือตั้งแต่ชายฝั่งทะเลด้านมหาสมุทรแอตแลนติก (Atlantic) ไปจนถึงชายฝั่งทะเลด้านมหาสมุทรอินเดีย แต่ปอร์ตุเกสก็ต้องลำบากใจต่อการเรียกร้องสิทธิ์ต่างๆ จากอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณตอนกลางของทวีป ซึ่งพากนักเผยแพร่ศาสนาชาวอังกฤษเคยใช้เป็นเส้นทางสัญจรในการติดต่อระหว่างแอฟริกาใต้และแอฟริกาเหนือ เส้นทางสัญจรนี้มีระยะจากเมืองคาลาฮารี (Kalahari) ทางภาคตะวันตกของทวีป ผ่านเข้าไปในดินแดนของพากบัวร์ (Buren) ทางทิศตะวันออกของทวีป (ดินแดนระหว่างเมืองโอเรนจ์ ฟรีสเตด Orange Freistadt) และสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ผ่านดินแดนของพากกรีควา (Griqua) หรือที่เรียกว่า กรีควาแลนด์ด้านตะวันตก (West Griqualand) ผ่านเข้าเบธชูอานาแลนด์ (Betschuanaland) ซึ่งเป็นดินแดนของเผ่ามาทาเบเล (Matabele) และเผ่ามาโซนา (Maschona) จนถึงดินแดนที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของปอร์ตุเกส คือเมืองแซมเบซี (Zambesi) จะเห็นได้ว่าเมืองไมเซเลกัตซ์ (Moselekatz) หรือพุดและเชียนเป็นภาษาอังกฤษว่า ม济利卡芝 (Mzilikazi) ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างเมืองลิมปีโป (Limpopo) กับเมืองแซมเบซี (Zambesi) มีที่ปรึกษาเป็นชาวอังกฤษชื่อ โรเบอร์ท โมฟไฟท์ (Robert Moffat) ซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมผู้เผยแพร่ศาสนาในกรุงลอนדון (London Missionary Society = L.M.S.) ลูกเขยของโมฟไฟท์ คือ เดวิด ลิฟิงส์ตัน (David Livingstone) เป็นแพทย์และนักเผยแพร่ศาสนา ลิฟิงส์ตันได้เข้ามาทำการค้นคว้าในดินแดนระหว่างมหาสมุทรแอตแลนติก จนถึงมหาสมุทร อินเดีย เขายิ่งทำการค้นคว้าที่เมืองคูรุมัน (Kuruman) ซึ่งเป็นที่ตั้งของพากเผยแพร่ศาสนา ในรัฐเบธชูอานาแลนด์ เขายิ่งออกเดินทางจากคูรุมันในเดือนพฤษภาคม 1854 ไปยังเมืองโลอันดา (Loanda) ซึ่งตั้งอยู่ชายฝั่งทะเลของโมซัมบิก (Mozambique) แล้วเดินเรียบชายหาดไปจนถึงเมืองเคลลีมาน (Quelimane) ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1856 ผลงาน

^{‘Fischer Weltgeschichte : Band 32. Op. cit., p. 177.}

วิจัยของเขาทำให้ทั่วโลกรู้ว่าในส่วนลึกของแองโกลา (Angola) และโนเมนบิก ยังมีการค้าทาส และการค้าชาห่างอย่างแพร่หลายภายใต้การดำเนินงานชาวปอร์ตุเกส ชื่อ เมสทิเซน (Mestizen) ลิฟิงสโตนยืนยันว่า การเพาะปลูกในเมืองแซมเบซี และตลาดแนวชายฝั่งของโนเมนบิกยังคงใช้แรงงานจากทาส การเปิดเผยของลิฟิงสโตนทำให้รู้นาลของปอร์ตุเกสต้องยอมจำนน และยอมรับว่า รู้นาลยังมีอิทธิพลไม่เพียงพอที่จะเข้าไปควบคุมให้ถึงดินแดนภายในทวีปแอฟริกา การประกาศของรู้นาลปอร์ตุเกส ทำให้อังกฤษได้รับสิทธิพิเศษในการขยายอิทธิพลเข้าครอบคลุมพื้นที่ต่างๆ ดังแต่แหล่งทางใต้สุดขั้นไปจนถึงเมืองไครอ (Kairo)¹⁰

3.3 การครอบครองแอฟริกาตะวันออกของชายฝูง

ตั้งแต่ต้นคริสตศตวรรษที่ 16 รู้นาลปอร์ตุเกสได้จัดตั้งสถานที่เติมเสบียงอาหารในบริเวณเคนยา เดล加โด (Kap Delgado) และเมืองلامู (Lamu) ซึ่งอยู่ทางฝั่งทะเลของทวีปแอฟริกาด้านมหาสมุทรอินเดีย เพื่อเป็นสถานที่เติมเสบียงอาหารสำหรับเรือที่จะเดินทางไปยังเมืองโกอาหรือกัว (Goa) ในอินเดีย ปลายศตวรรษที่ 16 ชนพื้นเมืองผ่านต่างๆ ที่อาศัยอยู่ภายในทวีปได้อพยพออกจากตั้งถิ่นฐานตามชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกที่ติดกับมหาสมุทรอินเดีย ใน ก.ศ. 1857 ชนผ่าซิมบากา (Zimba) ได้นุกเข้าทำร้ายชาวเมืองกิลวา (Kilwa) ชนผ่าคอร์ชา (Korsa) ได้เข้าทำร้ายชาวปอร์ตุเกสตามเมืองต่างๆ หัวหน้าผ่าคอร์ชา ชื่อ มีเรล เบย์ (Mirale Bay) ได้รับมอบหมายจากพวกร็อก (ออสманเนน-เตอร์ก) ให้ทำการปลดปล่อยชาวพื้นเมืองที่นับถือศาสนาอิสลามที่อาศัยอยู่ตามชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของแอฟริกาให้เป็นอิสระจากการครอบงำของพวกร็อก (ออสманเนน-เตอร์ก) นีเรล เบย์ จึงถือโอกาสเข้ายึดเมืองมอนบาชา (Mombasa) พวกร็อกจึงยุงให้พวกร็อก ทำการปล้นสุดมักและทำร้ายพวกร็อกค้าและชาวเมืองเตอร์ก ใน ก.ศ. 1953 พวกร็อกในแอฟริกาได้รับความช่วยเหลือทางด้านทหารและอาวุธจากรู้นาลปอร์ตุเกส ทำให้พวกร็อกสามารถปราบปรามชาวพื้นเมืองผ่านต่างๆ ให้อยู่ในความสงบได้อีกรังหนึ่ง พวกร็อกจึงได้สร้างป้อมชิตาเดลล่า เยชูส (Zitadelle Fort Jesus) ที่เมืองมอนบาชา โดยมีทหารหนึ่งกองร้อยไว้ป้องกันเมือง ก.ศ. 1608 พวกร็อกได้นุกเข้าโจมตีเมืองโนเมนบิก แต่พวกร็อกสามารถป้องกันเมืองไว้ได้¹¹

3.4 การครอบครองแอฟริกาตะวันออกของชาวอาหรับ

ก.ศ. 1622 พระเจ้าชาห์ อับบาส (Schah Abbas) กษัตริย์ราชวงศ์เซเฟวิดen (Sefeviden) แห่งペอร์เซีย ได้รับความช่วยเหลือจากกองทัพเรือของอังกฤษได้เข้ายึดเกาะฮอร์นุช

¹⁰Fischer Weltgeschichte : Band 32. Op. cit., p. 177.

¹¹Fischer Weltgeschichte : Band 32. Ibid., p. 178.

(Hormuz) ซึ่งตั้งอยู่ในอ่าวเปอร์เซีย และทำการขับไล่พากปอร์ตุเกสออกจากเกาะ ค.ศ. 1650 กองทัพของประเทศโอมาน (Oman) ซึ่งตั้งอยู่ในคาบสมุทรอาหรับ (Arabien) ภายใต้การบัญชาการของ อิมาน สุลต่าน อินน์ ไซฟ (Iman Sultan Ibn Seif) ได้ขับไล่พากปอร์ตุเกส ออกจากเมืองมาส卡ต (Maskat) ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาพากอาหรับก็ส่งทหารหนุนเข้าไปในแอฟริกา อย่างต่อเนื่อง จนกระทั่ง ค.ศ. 1700 พากอาหรับก็สามารถยึดครองป้อมเยซุสของปอร์ตุเกสไว้ได้ ตอนต้นคริสตศวรรษที่ 18 เมืองต่างๆ บนชายฝั่งทะเลเด็นตะวันออกของแอฟริกา ตั้งแต่เมืองตาม จนถึงเคนยา เดลกตาด ก็ตกลอยู่ภายใต้การยึดครองของสุลต่านแห่งโอมาน นอกจากนี้เมืองท่าและเมืองการท่าต่างๆ ตามชายฝั่งทะเลเด็นตะวันออกของแอฟริกาส่วนใหญ่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสุลต่านแห่งโอมานด้วย ปอร์ตุเกสยังคงรักษาอิทธิพลของตนไว้ได้ก็แต่เพียงเมืองไมแชนบีค เท่านั้น ในส่วนของสุลต่าน เซyyid เสด (Sultan Seyyid Said 1806-1856) พระองค์ทรงสนพระทัยชายฝั่งทะเลเด็นตะวันออกของแอฟริกามากกว่าประเทศของพระองค์ พระองค์ทรงสั่งให้ทำการปลูกต้นกานพธุบันเกาะชานซิบาร์ (Zanzibar) ซึ่งสามารถปลูกต้นกานพธุได้เป็นจำนวนมาก และขายส่งเป็นสินค้าออกได้มากถึงสามส่วนสี่ของจำนวนกานพธุที่ใช้หัวโลก สุลต่านเซyyid ทรงสร้างกองทัพเรือที่เข้มแข็ง ทรงทำชานซิบาร์เป็นเมืองท่าและเมืองการค้าอันดับหนึ่งของโลก ทรงสั่งซื้อวัสดุดิน กระสุนดินดำ และอาวุธจากยุโรปและอินเดีย ทรงขายกานพธุ ชาช้างและทาสเป็นสินค้าออก (ทรงค่าท่าจากภัยในทวีปของแอฟริกา) ค.ศ. 1840 ทรงขายเมืองหลวงของพระองค์จากโอมานไปอยู่ที่เมืองชานซิบาร์ ทรงแต่งตั้งชาวอังกฤษเป็นกงสุลดูแลผลประโยชน์ของพระองค์ในดินแดนแอบแอฟริกาตะวันออก พระองค์ทรงบุกเบิกการค้าระหว่างชาวอาหรับกับชาวพื้นเมืองแอฟริกาที่อยู่ลึกเข้าไปในทวีปปัจจุบันใหม่¹² ทรงติดต่อกับชาวยักษ์เมืองเคนยา (Kamebe) แห่งอาณาจักรลันดา (Lunda-Reich) ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของคาทานกา (Katanga) ไปจนถึงบุกนดา (Bugunda) และบันโนโยโร (Bunyoro) ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของทะเลสาบวิคตอเรีย (Viktoriasee)

3.5 การยกเบื้องสินค้าระหว่างชาวอาหรับและชาวพื้นเมืองในทวีปแอฟริกา

พ่อค้าอังกฤษติดต่อกับชาวยักษ์เมืองเคนยา (Kamebe) และลูกหนาtanของพระองค์ ตามสนธิสัญญาแห่งปี 1822, 1845 และ 1873 ซึ่งเป็นสนธิสัญญาที่ค่อนข้างยากเลิกการค้าทาส ถึงแม้ว่าการค้าทาสในดินแดนมหาสมุทรอินเดียจะค่อนข้างหมดไป แต่ในดินแดนส่วนในทวีปแอฟริกา และบนเกาะชานซิบาร์ก็ยังมีการค้าขายทาสกันอย่างเปิดเผย ตามที่มุ่งมั่นให้เช่นๆ ของพากอาหรับ ยังคงทำการค้าทาสอย่างต่อเนื่อง พากชาวยักษ์เมืองนำชาช้างและทาสนาแลกกันสิ่งของ ใบมุก

¹² Fischer Weltgeschichte : Band 32. Op. cit., p. 178.

สินค้าที่ทำจากเหล็ก อารูชและกระสุนดินดำ¹³ พวกราหรับเข้าไปแลกเปลี่ยนสินค้ากับพวกราชวัฟฟ์เมืองลีกเข้าไปในทวีปถึงทะเลสาบทานกานยิกา (Tranganjika) แล้วสร้างศูนย์การค้าอ็ดบิดจี (Udjidji) และเมืองทาโนรา (Tabora) พวกราโยหรือยา (Yao) ซึ่งอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของทะเลสาบทานกานยิกาและพวกรากันดา (Buganda) จึงนำง้าว้างและทาスマแอกเปลี่ยนสินค้ากับพวกราหรับ อย่างไรก็ตาม พวกราหรับก็ยังเข้าไปติดต่อกับชาวยิวที่พวกราเวย์ (Nyanwezi) ซึ่งอาศัยอยู่ทางทิศตะวันออกของทะเลสาบทานกานยิกา (Tanganjika) และบริเวณตอนใต้ของทะเลสาบวิกตอเรีย (Viktoria) หรือบริเวณเมืองทาโนรา เนื่องจากพวกราเวย์เป็นพ่อค้าที่มีความสามารถทางการค้ามาก เพราะนักจ่าจะเดินทางได้ไกลแล้วยังสามารถแบกสินค้าได้เป็นจำนวนมากอีกด้วย พวกราเวย์ซึ่งยึดครองการค้าตั้งแต่ชายฝั่งทะเลไปจนถึงที่ราบสูงคาทานกา (Katanga) ผู้จัดการค้าในย่านนี้กับชาวอาหรับ แต่ก็บ่อยครั้งที่เดียวที่พวกราเวย์ขัดผลประโยชน์กับพวกราหรับถึงกับต้องใช้อาวุธต่อสู้กัน บุนนาคชาวيانเวย์ผู้หนึ่งชื่อ มิรามโบ (Mirambo) ได้รับการยกย่องและยอมรับจากชาวพื้นเมืองโดยทั่วไปว่า เป็นผู้มีอิทธิพลทางการค้าเป็นอย่างมาก เนื่องจากเขาทำการปล้นสุดมึนใจชาวช้างนั้นกลับไปขายที่ชานซิบาร์ ซึ่งเป็นเมืองของชาวอาหรับเอง ค.ศ. 1871 มิรามโบ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าชายแห่งเมืองทาโนรา (Tabora) ชาวيانเวย์อีกคนหนึ่งชื่อ มิสิรี (Misiri) นีอิทธิพลมากจนถึงขนาดที่สามารถครอบครองดินแดนแถบเมืองคาทานกา แล้วสถาปนาเป็นเมืองการค้าของตนขึ้น เขาสามารถปกครองเมืองนี้เป็นเวลาถึง 20 ปี จึงได้ถูกชาวเบลเยี่ยมฆ่าตายใน ค.ศ. 1897¹⁴

3.6 ความพยายามของชาวอาหรับในการผูกขาดการค้าและสร้างอิทธิพลในทวีปแอฟริกา

นอกจากสุลต่านแห่งชานซิบาร์ (Zanzibar) ซึ่งมีอิทธิพลและผูกขาดการค้าทางด้านตะวันออกของทวีปแอฟริกาแล้ว ยังมีชาวอาหรับบางคนที่พยายามสร้างอิทธิพลและผูกขาดการค้าในทวีปแอฟริกา เช่น ทิปปู ทิป (Tippu Tip) ลูกครึ่งอาหรับกับชาวพื้นเมือง ก่อตั้งใน ค.ศ. 1838 ทำการค้างานช้างและทาส จนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ทิปปู ทิป เคยร่วมเดินทางกับนักสำรวจหลายคน เช่น ลิฟิงส์ตัน คามeron (Cameron) สแตนเลย์ (Stanley) และบุคคลอื่นๆ อีกหลายคน เมื่อเขาได้รับความช่วยเหลือจาก สแตนเลย์ ทำให้เขาไฟฝันและ

¹³พวกราหรับไม่สนใจทองและแร่เหล็กจากแอฟริกา ทั้งนี้เพราะพวกราหรับสามารถหาได้จากที่อื่นในราคากูกกว่า, Ibid., p. 179.

¹⁴Fischer Weltgeschichte : Band 32. Ibid., p. 180.

พยาญสร้างอาณาจักรอาหรับในบริเวณคงโภของเบลเยี่ยน แต่ความผันของเขาก็สลายลง เข้าจึงเดินทางกลับไปยังเมืองซัวไฮลี (Suaheli) บนเกาะแซนชีบาร์ และเสียชีวิตที่นั่น ใน ค.ศ. 1905 ยังมีชาวอาหรับอีกหลายพวกที่พยาญสร้างอิทธิพลของตนในทวีปแอฟริกา ค.ศ. 1820 เคดิฟ เมห์เม็ด อัล (Khedive Mehemet ali) เดินทางล่องแม่น้ำในลึกลักษณะประเทศอียิปต์ เข้าไปสร้างอิทธิพลจนได้ครอบครองชูดาน และเมืองการ์ทูม (Khartum) เมห์เม็ด อัล ประกาศให้แม่น้ำในลัตตอนบนเป็นศูนย์รวมการค้าจัดทำสินค้าเพื่อนำมาจัดตั้งกองทัพเสริมกองกำลังของตน พวกเคดิฟได้ยึดพื้นที่บริเวณลุ่มแม่น้ำในลัตสีน้ำเงิน และในลัตสีขาว เรือยกไปจนถึงบริเวณบาร์เอล ก้าซาล (Bahr el Ghazal) คือบริเวณเมืองดินคา (Dinka) นูแวร์ (Nuer) และชิลลัก (Shilluk) จนถึงยูกานดา (Uganda) ซึ่งพวกเคดิฟได้พนักงานอาหรับอีกสองพวกที่เข้ามามีอิทธิพลอยู่ก่อนแล้ว (เคดิฟเป็นอาหรับผ่านหนึ่ง) คือพวกที่มายาจากภาษาชนเผ่าชีบาร์ทางทิศตะวันออกของทวีปและพวกรัชชีอา (Razzia) ซึ่งมีอิทธิพลอยู่แถบเมืองการ์ทูม (Khartum) มา ก่อน เชื่อกันว่าพวกเคดิฟคืออาหรับเชื้อสายราเบห์ (Rabeh) ซึ่งบุกจากทางเหนือของทวีปเข้าไปมีอิทธิพลและตั้งรากฐานอยู่บริเวณแม่น้ำในลัตตอนบน และบริเวณทะเลสาบชาด (Tschadsee) ค.ศ. 1900 รัฐของพวกเคดิฟ คือ รัฐชาดได้ถูกฝรั่งเศษทำลายลงในขณะที่พวกกิบปู ทิป ชาชานชีบาร์ กิลุกเบลเยี่ยมปราบอย่างรุนแรง อย่างไรก็ตาม พวกอาหรับเชื้อสายต่างๆ ที่เข้าไปมีอิทธิพลให้ทวีปแอฟริกาในระยะนั้น ในตอนดันฯ ต่างก็ต้องพึ่งพาอาศัยอิทธิพลและการคุ้มครองจากสุลต่านแห่งชาติชีบาร์ทั้งนั้น ถึงแม้ว่าชาวยูโรปและพวกอาหรับจะพยายามขยายอิทธิพลของประเทศตนเข้าไปภายในทวีปแอฟริกา อย่างไรก็ตาม ในระหว่าง ค.ศ. 1875 ทั้งชาวยูโรปและชาวอาหรับในแอฟริกาก็ยังมีจำนวนไม่มากนัก พวกนี้แยกย้ายและกระจายตัวอยู่ จึงทำให้ยังมีอิทธิพลไม่มากนัก¹⁵

กิจกรรมการเรียนที่ 3

ให้นักศึกษาอธิบายถึงวิธีการที่ชาวต่างทวีปใช้ในการเข้าครอบครองแอฟริกา

สรุปหัวยนท์

ถึงแม้ว่าทวีปแอฟริกาเคยเป็นดินแดนที่มีความเจริญมาตั้งแต่อดีต古 แต่ความเจริญของทวีปแอฟริกาที่เจริญต่อนานถึงปัจจุบันก็มีเพียงบริเวณตอนเหนือของทวีปเท่านั้น ซึ่งเป็นดินแดนที่อยู่ระหว่างทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และทะเลรายละหมาด ในขณะที่ดินแดนส่วนอื่นๆ

¹⁵ Fischer Weltgeschichte : Band 32. Ibid., p. 181.

ของทวีปแอฟริกา โดยเฉพาะส่วนที่อยู่ลึกเข้าไปในทวีป กล้ายเป็นดินแดนที่ไม่มีใครรู้จัก แอฟริกา จึงได้ชื่อว่า “ทวีปมืด” ราวดันคริสตศตวรรษที่ 7 พากอาหรับได้พยา Yam เผยแพร่วัฒนธรรม และศาสนาอิสลามเข้าไปในทวีปแอฟริกา พากอาหรับมีอิทธิพลอยู่ในแอฟริกาเป็นเวลามากกว่า 500 ปี แต่อิทธิพลของพากอาหรับมีนานແน้นอยู่เฉพาะในดินแดนตอนเหนือของทวีปเท่านั้น ยังไม่สามารถแพร่ให้กระจายไปยังส่วนอื่นๆ ของทวีปได้มากนัก ในระหว่างสุกครามครูเสด คริสตศาสนาเริ่มแพร่อิทธิพลเข้าไปทางเหนือของทวีปแอฟริกา ทำให้อิทธิพลของศาสนาอิสลามทางตอนเหนือของทวีปค่อยๆ อ่อนตัวลง อย่างไรก็ตาม ในรากปถายคริสตศตวรรษที่ 16 ขณะที่ ชาวญี่ปุ่นกำลังแสร้งหาอาณานิคมไประยงส่วนต่างๆ ของโลก พากอาหรับได้พยา Yam แทรกซึมและแพร่ อิทธิพลของอิสลามเข้าไปในแอฟริกาอีกครั้งหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านตะวันออกของทวีป ในตอนปลายคริสตศตวรรษที่ 19 เมื่อชาวญี่ปุ่นทำการล่าดินแดนส่วนที่อยู่ลึกเข้าไปในทวีป แอฟริกา ชาวญี่ปุ่นออกจากต้องต่อสู้กับชาวพื้นเมือง ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินดั้งเดิมแล้ว ชาวญี่ปุ่นยังต่อสู้กับชาวอิสลาม ซึ่งมีอิทธิพลนานແน้นอยู่ในบริเวณนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า ขณะที่ชาวญี่ปุ่นบางชาติกำลังต่อสู้กับชาวอิสลาม ชาวญี่ปุ่นบางชาติกลับให้ความช่วยเหลือแก่ชาวอิสลามอย่างลับๆ อย่างไรก็ตาม ในที่สุดแอฟริกาทั้งทวีปก็ตกอยู่ภายใต้การยึดครองของชาวญี่ปุ่น

ประเมินผลท้ายบท

1. ที่กล่าวว่า แอฟริกา เป็นทวีปมืด หมายความว่าอย่างไร
2. ให้นักศึกษาวิเคราะห์ ว่าการเผยแพร่ศาสนาและวัฒนธรรมของชาวต่างทวีปมีผลดี และผลเสียต่อชาวแอฟริกันอย่างไร
3. ให้นักศึกษาวิเคราะห์ถึงจุดประสงค์ที่แท้จริงของชาวต่างทวีป ในการยึดครองแอฟริกา

แนวตอบประเมินผลก่อนการเรียนบทที่ 1

1. เมื่อพูดถึงทวีปแอฟริกา คนทั่วไปมักจะนึกว่า แอฟริกาเป็นทวีปที่ยังไม่มีความเจริญ จัดเต็มไปด้วยโรคภัยไข้เจ็บและอันตรายจากสิ่งต่างๆ ที่น่ากลัว คนทั่วๆ ไปจึงไม่สนใจว่าแอฟริกา ตั้งอยู่ที่ไหน ภูมิประเทศและประชากรของแอฟริกาเป็นอย่างไร แอฟริกาจึงได้ชื่อว่า ทวีปมืด กือทวีปที่ไม่ค่อยจะมีใครรู้จัก หรือทวีปที่ไม่ค่อยจะมีใครสนใจ
2. ในระยะแรกๆ ชาวต่างทวีปทำการรุกรานแอฟริกา เพื่อต้องการ 1. เป็นทางผ่าน
2. เผยแพร่ศาสนา ในระยะต่อมา ชาวต่างทวีปจึงเริ่ม 3. หาผลประโยชน์ทางการค้า และ 4. ทรัพยากรธรรมชาติ
3. ชาวต่างทวีป ทำการยึดครองแอฟริกา เพื่อ

1. ต้องการสถานที่เดินเส้นบีบและอาหารสำหรับการเดินทางไปยังตะวันออกไกล
2. ต้องการเผยแพร่ศาสนาและขยายอิทธิพลทางการเมือง
3. ต้องการทรัพยากรธรรมชาติและผลประโยชน์ทางการค้า

แนวทางกิจกรรมการเรียนที่ 1

ปัญหาสังคมในแอฟริกา ไม่สามารถแก้ไขได้ เพราะแอฟริกาเป็นทวีปที่มีความแตกต่างทางด้านภูมิศาสตร์มาก ยกต่อการคนยาก ยากต่อการคนยาก ยกต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ ความแตกต่างทางด้านภาษาและวัฒนธรรม ทำให้ชาวแอฟริกันไม่สามารถเข้าใจและไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ

แนวทางกิจกรรมการเรียนที่ 2

เส้นทางที่ชาวอาหรับและชาวยุโรปใช้ในการเผยแพร่ศาสนาและวัฒนธรรมเข้าไปในแอฟริกา คือ ชาวอาหรับบุกเข้าครอบครองภาคเหนือของแอฟริกา แล้ว 1. ผ่านทางโน้มรอกโค ข้ามทะเลรายระหว่างเข้าไปภายใต้ทวีป 2. ล่องเข้าไปตามแม่น้ำไนล์ 3. ข้ามทะเลแಡงทางด้านตะวันออกของแอฟริกา ส่วนชาวยุโรปใช้วิธีครอบครองเมืองต่างๆ ตามชายฝั่งทะเล เพื่อจัดตั้งเป็นสถานที่เดินเรือเพลิงและเส้นบีบอาหารสำหรับเรือที่จะเดินทางไปยังตะวันออกไกล โดยเริ่มเข้าครอบครองทางด้านตะวันตกของแอฟริกา แล้วรุกลงไปจนสุดปลายแหลมของทวีป หลังจากการประชุมแห่งเบอร์ลินเกี่ยวกับกองโ果แล้ว ชาวยุโรปปัจจุบันเข้ายึดครอบครองแอฟริกาทั้งทวีป

แนวทางกิจกรรมการเรียนที่ 3

การครอบครองแอฟริกาของชาวต่างทวีป เริ่มต้นด้วยการติดต่อแลกเปลี่ยนและค้าขายสินค้ากับชาวแอฟริกัน ต่อจากนั้นจึงให้ความช่วยเหลือทางด้านสวัสดิการสังคมและการศึกษา พร้อมกันนั้นก็ทำการเผยแพร่ศาสนาและวิชาการ ในที่สุด ชาวต่างทวีปก็ใช้กำลัง (ทหาร) บุกเข้าทำการรุกรานและครอบครองแอฟริกาทั้งทวีป

แนวทางประเมินผลท้ายบท

1. แอฟริกา เป็นทวีปมีด หมายถึง แอฟริกาเป็นทวีปที่ไม่ค่อยจะมีโครงสร้างทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ ความเป็นอยู่และพื้นฐานทางวัฒนธรรม
2. การเผยแพร่ศาสนาและวัฒนธรรมของชาวอาหรับและชาวยุโรป ทำให้ชาวแอฟริกันได้รับความรู้ทางด้านการปกครอง การศึกษาและความเจริญทางด้านวัฒนธรรม แต่ก็ทำลาย

วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวแอฟริกันทั้งหมด รวมทั้งทำลายสถาบันครอบครัว สิทธิ เสรีภาพและเอกราชของชาวแอฟริกันทั้งทวีป

3. ชาวต่างทวีปที่เข้าครอบครองแอฟริกา ต่างก็มีจุดประสงค์แตกต่างกัน ในระยะแรกๆ ชาวอาหรับต้องการแอฟริกาเป็นเพียงทางผ่าน เพื่อไปเผยแพร่ศาสนาและวัฒนธรรมของตนในยุโรป ในขณะที่ชาวยุโรป ในระยะแรกๆ ต้องการใช้แอฟริกาเป็นเพียงทางผ่าน เพื่อเป็นสถานที่เติมสเนียของอาหารและน้ำมันเชื้อเพลิง สำหรับการเดินทางไปเผยแพร่ศาสนาและติดต่อการค้ากับตะวันออกไกล หลังจากที่ชาวอาหรับและชาวยุโรปต่างก็เห็นประโยชน์ที่ตนจะได้จากการค้าแล้ว ทั้งชาวอาหรับและชาวยุโรปต่างก็ยึดครองแอฟริกา เพื่อผูกขาดเส้นทางการค้าระหว่างทวีป และเมื่อพบรัฐพยากรณ์ค่าในแอฟริกา ชาวอาหรับและชาวยุโรปต่างก็ต้องการยึดครองแอฟริกาเป็นอาณาจักรของตน

กิจกรรมการเรียนบทที่ 1

1. ทำไมปัญหาสังคมในแอฟริกา จึงเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้
2. ให้นักศึกษายกถึงเส้นทางที่ชาวอาหรับและชาวยุโรปใช้ในการเผยแพร่ศาสนาและวัฒนธรรมของตนเข้าไปในแอฟริกา
3. ให้นักศึกษาอธิบายถึงวิธีการที่ชาวต่างทวีปใช้ในการเข้าครอบครองแอฟริกา